

ATTUNDA TINGSRÄTT

DOM
2013-04-24
Meddelad i
Sollentuna

Mål nr
T 5508-12

PARTER

KÄRANDE

Diskrimineringsombudsmannen
Box 3686, 103 59 Stockholm

Ombud: processföraren Ulrika Dietersson och enhetschefen Martin Mörk
c/o Diskrimineringsombudsmannen, Box 3686, 103 59 Stockholm

SVARANDE

Sigtuna kommun
195 85 Märsta

Ombud: advokaten Johan Carlsson och jur. kand. Malin Fridh
Celsus Advokatbyrå HB, Box 7100, 103 87 Stockholm

DOMSLUT

- Sigtuna kommun förpliktas att betala diskrimineringsersättning till med 100 000 kr, till med 75 000 kr och till med 75 000 kr, allt jämte ränta enligt 6 rättelagen (1975:635) från den 8 augusti 2012 till dess betalning sker.
- Sigtuna kommun ska ersätta DO:s rättegångskostnader med 212 798 kr, varav 211 140 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § rättelagen (1975:635) från dagen för denna dom till dess betalning sker.
- Tingsrätten förordnar att sekretessen enligt 36 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på de uppgifter om enskilda personliga förhållanden som har lagts fram inom stängda dörrar och som inte har tagits in i domen.

Dok.Id 410769

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 940 191 29 Sollentuna	Tingsvägen 11	08-561 695 00 E-post: attunda.tingsratt@dom.se www.attundatingsratt.domstol.se	08-561 695 01	måndag – fredag 08:30-16:00

BAKGRUND

██████████ och ██████████ har haft ett förhållande sedan 2006 och är sammanboende i Märsta i Sigtuna kommun. Tillsammans har de sonen ██████████ som föddes den 30 november 2010. ██████████ har en psykisk funktionsnedsättning. Tester som har gjorts har visat att hennes kognitiva funktionsnivå ligger under normalvariationen och det har konstaterats att hon har en hjärnskada, med diagnosen lindrig mental retardation. Hennes svårigheter består i att hon har svårt att ta in mycket information på en gång, att lära sig nya saker och att göra nya saker under stress. Verbalt och socialt fungerar hon på en normal nivå.

Individ- och familjeomsorgsnämnden i Sigtuna kommun (socialnämnden) fattade den 6 december 2010 beslut om att omedelbart omhänderta ██████████ med stöd av 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Socialnämndens beslut överklagades av ██████████ och ██████████ till Förvaltningsrätten i Uppsala, som fastställde det överklagade beslutet den 16 december 2010. Sedan ██████████ och ██████████ överklagat sistnämnda beslut lämnade Kammarrätten i Stockholm deras överklagande utan bifall den 23 december 2010.

Individ- och familjeomsorgsförvaltningen i Sigtuna kommun (socialförvaltningen) färdigställde den 29 december 2010 en utredning enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) (SoL). I denna utredning föreslogs att socialnämnden hos Förvaltningsrätten i Uppsala skulle ansöka om att ██████████ skulle beredas vård enligt 1 och 2 §§ LVU. Socialnämnden gjorde detta och Förvaltningsrätten i Uppsala biföll socialnämndens ansökan i dom den 2 februari 2011. ██████████ och ██████████ överklagade förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Stockholm, som i dom den 2 maj 2011 avslag överklagandena. ██████████ och ██████████ överklagade kammarrättens dom till Högsta förvaltningsdomstolen, som i dom den 9 december 2011 upphävde underinstansernas domar och avslag socialnämndens ansökan om vård enligt LVU.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har i detta mål – med stöd av 6 kap. 2 § diskrimineringslagen (2008:567) – som part fört talan för [REDACTED] och [REDACTED] räkning gentemot Sigtuna kommun, under åberopande av att dessa blivit utsatta för direkt diskriminering av socialförvaltningen och socialnämnden.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Parterna har framställt följande yrkanden och angett följande inställning.

DO

1. DO har yrkat att Sigtuna kommun ska förpliktas att till var och en av [REDACTED] [REDACTED] och [REDACTED] ska betala diskrimineringsersättning med 200 000 kr samt ränta på beloppen enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning, dvs. den 8 augusti 2012, till dess betalning sker.
2. DO har även yrkat ersättning för rättegångskostnader med ett belopp som senare kommer att anges.

Sigtuna kommun

1. Sigtuna kommun har bestritt yrkandet, utan att vitsorda något belopp såsom skäligt i och för sig. Sigtuna kommun har dock vitsordat sättet för beräkning av ränta som skäligt i och för sig.
2. Sigtuna kommun har yrkat ersättning för rättegångskostnader med ett belopp som senare kommer att anges.

GRUNDER

Parterna har åberopat följande grunder till stöd för talan respektive bestridandet.

DO

Socialförvaltningen och socialnämnden i Sigtuna kommun har i sin myndighetsutövning mot [REDACTED] och [REDACTED] i ärendet rörande tvångsomhändertagande och tvångsvård av [REDACTED] agerat utifrån uppfattningen att personer med viss psykisk funktionsnedsättning har bristande föräldraförmåga.

Sigtuna kommun har därför brustit i saklighet och opartiskhet i sin hantering av ärendet. Den förutfattade meningen om [REDACTED] föräldraförmåga har medfört att socialförvaltningen har underlåtit att handlägga ärendet i enlighet med gällande bestämmelser och rutiner, vilket har lett till en bristfällig utredning.

Den bristfälliga utredningen har lagts till grund för socialnämndens beslut om ett omedelbart omhändertagande av [REDACTED] enligt LVU. Bristerna i socialförvaltningens utredning har även medfört att socialnämnden på ett bristfälligt underlag har ansökt om fortsatt tvångsvård av [REDACTED] enligt LVU.

De här omständigheterna, såväl sammantagna som var för sig, innebär att [REDACTED] och [REDACTED] har missgynnats i diskrimineringslagens mening.

Missgynnandet består i att deras berättigade intresse av en saklig och opartisk behandling och prövning har kränkts. Missgynnandet består också i en kränkning av deras på artikel 8 i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna grundade skydd för privat- och familjeliv samt av förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 samma konvention.

Dessutom har [REDACTED] och [REDACTED] missgynnats genom att en socialsekreterare uttalat sig på ett kränkande sätt om [REDACTED] och hennes funktionsnedsättning och om [REDACTED] relation med [REDACTED]

Socialförvaltningens och socialnämndens agerande innebär att [REDACTED] har behandlats sämre än andra föräldrar utan motsvarande funktionsnedsättning, som aktualiserats hos socialtjänsten behandlas. Missgynnandet har samband med [REDACTED] funktionsnedsättning. Socialförvaltningens och socialnämndens agerande innebär att [REDACTED] och [REDACTED] har behandlats sämre än andra föräldrar eller andra barn som inte har en partner eller förälder med motsvarande funktionsnedsättning behandlas i jämförbar situation. Missgynnandet har samband med deras anknytning till en person med funktionsnedsättning.

Socialförvaltningen och socialnämnden har härmed utsatt [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] och [REDACTED] för diskriminering i strid med 2 kap. 13 § 2 diskrimineringslagen. Eftersom diskrimineringen har skett inom verksamhet för vilken Sigtuna kommun svarar är kommunen skyldig att betala diskrimineringsersättning för den kränkning som diskrimineringen inneburit enligt 5 kap. 1 § samma lag.

Sigtuna kommun

Socialförvaltningen och socialnämnden har varken vid handläggningen av, under utredningen eller vid beslut i ärende rörande omedelbart omhändertagande av [REDACTED] eller vid beslut avseende beredande av vård av honom enligt LVU missgynnats [REDACTED] [REDACTED] och/eller [REDACTED] på grund av [REDACTED] funktionshinder. Det föreligger inte heller något nödvändigt orsakssamband mellan socialförvaltningens och socialnämndens agerande och [REDACTED] funktionshinder.

Socialförvaltningens och socialnämndens hantering av ärendet har inte grundat sig på en förutfattad mening om att personer med viss funktionsnedsättning har bristande

föräldraförmåga och beslutet enligt LVU har inte fattats på ett bristfälligt underlag. Socialförvaltningen och socialnämnden har inte under ärendets gång missgynnat [REDACTED] och behandlat henne sämre än vad de behandlat andra föräldrar utan motsvarande funktionsnedsättning. Socialförvaltningen och socialnämnden har inte heller under ärendets gång missgynnat [REDACTED] och/eller [REDACTED] och behandlat dem sämre än vad de behandlat andra föräldrar eller andra barn som inte har en partner eller förälder med motsvarande funktionsnedsättning.

Socialförvaltningen och socialnämnden har inte agerat annorlunda i detta fall än vad de skulle ha gjort i en jämförbar situation. Någon diskriminering har inte varit för handen. Inte heller har [REDACTED] [REDACTED] och [REDACTED] rättigheter enligt artikel 8 och 14 i Europakonventionen kränkts.

UTVECKLING AV TALAN

Parterna har utvecklat talan i huvudsak enligt följande.

DO

Bakgrund

[REDACTED] hade under sin uppväxt inte de bästa hemförhållanden. I skolan hade hon vissa problem med att följa med i undervisningen, varför hon så småningom fick gå i en mindre klass. Även i arbetslivet upplevde hon svårigheter när det ställdes krav på högt tempo. Det var dock först 2007, då [REDACTED] var 26 år och kom i kontakt med Sollentuna Habiliteringscenter för ungdom och vuxna, som hon genomgick en utredning som visade att hon har en hjärnskada, med diagnosen lindrig mental retardation. I två psykologutlåtanden av [REDACTED] av den 31 oktober 2007 och den 21 oktober 2009 beskrivs hennes funktion och förmågor närmare.

Genom sin rätt till stöd enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) fick [REDACTED] sysselsättning i form av praktik på förskolan Månen, där hon praktiserade under 2009 och delar av 2010.

[REDACTED] och [REDACTED] träffades genom gemensamma vänner. De inledde ett förhållande 2006. Sedan flera år tillbaka bor de tillsammans i Sigtuna kommun. De började så småningom drömma om att försöka få barn och till deras stora glädje blev [REDACTED] gravid 2010. När hon blev gravid var både hon och [REDACTED] medvetna om att de skulle behöva stöd och hjälp som föräldrar. Redan innan graviditeten hade de pratat mycket om vad det skulle innebära för dem att bli föräldrar, vilket hade att göra med [REDACTED] funktionsnedsättning.

Med anledning av graviditeten kom [REDACTED] och [REDACTED] till mödravårdscentralen, där de fick träffa barnmorskan [REDACTED]. Barnmorskan bedömde, liksom de blivande föräldrarna själva, att de hade behov av stöd. De kom överens om att hon skulle aktualisera [REDACTED] i Sigtuna kommuns psyksamverkanngrupp. Syftet med denna grupp är att förbättra samarbetet mellan olika aktörer, såsom mödravården, socialtjänsten och psykiatrin samt att garantera en bra vårdkedja. [REDACTED] fann inte anledning att göra någon orosanmälan till socialtjänsten avseende det väntade barnet. [REDACTED] LSS-handläggare gjorde däremot en anmälan till socialförvaltningen med anledning av [REDACTED] graviditet. Samtidigt kontaktade [REDACTED] själv socialförvaltningen för att ta reda på vad hon kunde få för stöd som förälder.

Den 7 september 2010 fick [REDACTED] och [REDACTED] komma på ett möte till socialförvaltningen, där de fick träffa socialsekreterarna [REDACTED] och [REDACTED]. De fick berätta om sig själva, sin uppväxt och sin aktuella situation. [REDACTED] sade att hon inte riktigt visste vad hon skulle komma att behöva hjälp med när barnet fötts och frågade vilket stöd som fanns. Redan vid detta första möte förklarade socialsekreterarna att det kunde bli så att det väntade barnet skulle behöva omhändertas, men att en utredning måste göras. Socialsekreterarna framförde

att [REDACTED] och [REDACTED] med största sannolikhet inte skulle få komma hem efter förlossningen. Socialsekreterarna frågade också vilka de kunde kontakta som referenspersoner, varvid [REDACTED] sade att de kunde tala med hennes handledare på praktikplatsen på förskolan.

Efter mötet tog [REDACTED] kontakt med [REDACTED] för att kontrollera tidpunkten för barnets födelse. [REDACTED] begärde att det skulle skrivas in i mödravårdens journal att socialförvaltningen skulle kontaktas när barnet var fött och att [REDACTED] och [REDACTED] inte fick åka hem från BB förrän socialförvaltningen hade kontaktats och lämnat besked. Det var då, i oktober 2010, som socialförvaltningen i praktiken inledde en utredning enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) (SoL). Utredningen inleddes utan att det hade fattats något formellt beslut om det.

Den 7 oktober 2010 tog [REDACTED] kontakt med [REDACTED] handledare på praktikplatsen. Hon bad att handledaren och dennas kollegor skulle beskriva hur [REDACTED] fungerade med barnen på förskolan och hur de trodde att hon kunde fungera som mamma till ett eget barn. Handledaren bad att få återkomma efter att ha pratat med sina kollegor. Det bestämdes att de skulle ha en ny telefonkontakt några dagar senare.

Den 12 oktober 2010 var socialförvaltningen på hembesök hos [REDACTED] och [REDACTED]. Vid besöket informerade socialförvaltningen om vilka placeringalternativ som kunde bli aktuella efter barnets födelse. Socialsekreterarna talade då om jourfamilj eller utredningshem och uppgav att de ännu inte visste hur placeringen skulle komma att se ut. Socialförvaltningen informerade inte om – och undersökte inte – några alternativa former av hjälp och stöd som skulle kunna bli aktuella för familjen. Istället avfärdades de blivande föräldrarnas önskan om att få göra ett försök att ta hand om barnet med stöd i hemmet. Senare samma dag ringde en socialsekreterare till [REDACTED] praktikplats, som då lämnade uppgifter om [REDACTED] arbetsprestation och hur hon hade fungerat i verksamheten. Det var

socialsekreteraren som skrev ner och formulerade de uppgifter som lämnades. Tjänsteanteckningen skickades till förskolan för godkännande. Förskolepersonalen hade flera synpunkter på innehållet, så tjänsteanteckningen fick justeras innan den kunde accepteras och undertecknas av förskolans personal.

Den 4 november 2010 träffade socialförvaltningen [REDACTED] halvsystem, [REDACTED]. Hon berättade om sig själv och systemen, om deras uppväxt och om sin uppfattning om [REDACTED]. Socialförvaltningen har bl.a. antecknat att systemen trodde att [REDACTED] skulle ha svårigheter att ta hand om det kommande barnet. Uppgifter i övrigt som [REDACTED] lämnade och som var av mer positiv karaktär noterades däremot inte i socialförvaltningens tjänsteanteckning. Under mötet uttryckte [REDACTED] att [REDACTED] inte var kapabel att ta hand om barn.

Dagen därpå, dvs. den 5 november 2010, gjorde socialförvaltningen ett andra hembesök hos [REDACTED] och [REDACTED]. Vid den här tidpunkten ansåg socialförvaltningen att det stod klart att [REDACTED] saknade föräldraförmåga. Hon fick först senare ta del av socialförvaltningens tjänsteanteckning från telefonsamtalet med hennes praktikplats och fann då att anteckningen innehöll fel som hon ville bemöta och förklara. Hon bad socialförvaltningen om att få ha ett möte med förskolan om det som hade sagts, men det nekades hon.

Den 30 november 2010 föddes [REDACTED] på Karolinska sjukhusets BB-avdelning. Anknypningsprocessen påbörjades mellan föräldrar och barn och [REDACTED] började amma [REDACTED]. Att samspelet mellan föräldrar och barn fungerade väl har dokumenterats i journalanteckningar från BB.

Brister i utredningen

DO gör gällande att socialförvaltningens utredning och handläggning av ärendet har avvikit från gällande bestämmelser och rutiner enligt följande.

- Utredningen har inte varit saklig och opartisk.
- Socialförvaltningen har som ovan nämnts, utan något formellt beslut och i strid mot gällande regler, inlett en utredning till skydd för ett barn innan barnet var fött (se 11 kap. 1 och 2 §§ SoL). Om socialförvaltningen gör hembesök och inhämtar uppgifter från utomstående personer anses nämligen en utredning, enligt 11 kap. 1 § SoL, ha inletts. JO har uttalat att socialförvaltningens tjänstemän inte bör inleda utredning innan socialnämnden har beslutat om detta. Socialförvaltningen ska heller inte inleda en utredning innan barnet i fråga är fött enligt andra gällande riktlinjer (se Socialstyrelsens handbok, Barn och unga i socialtjänsten, Utreda, planera och följa upp beslutade insatser, ”Socialstyrelsens handbok”, s. 69 ff.). Däremot kan modern erbjudas stöd.
- Socialförvaltningen har inte undersökt eller föreslagit några alternativa stödåtgärder till en placering i jourhem. Socialförvaltningen har inte heller verkat för en frivillig placeringsåtgärd eller planerat åtgärderna i samråd med [REDACTED] och [REDACTED]. Socialtjänstens åtgärder bör så långt det är möjligt utformas och genomföras tillsammans med dem det gäller (se 3 kap. 5 § SoL och prop. 1979/80:1 s. 528). Huvudregeln är att socialtjänstens insatser beträffande barn ska ske i samråd med föräldrarna. Detta gäller även när ett ingripande enligt LVU aktualiseras. [REDACTED] och [REDACTED] var medvetna om att de skulle behöva stöd och var beredda att ta emot hjälp samt samtyckte till en placering av hela familjen på ett utredningshem. Trots detta valde socialförvaltningen att föreslå, och socialnämnden att besluta om, en tvångsåtgärd enligt LVU istället för en frivillig placering.
- Socialförvaltningen har inte samverkat med BB. Socialförvaltningen informerade inte BB om vad som skulle hända i tillräcklig mån och visade inte intresse för BB:s personals åsikter om att samspelet mellan [REDACTED] respektive [REDACTED] och [REDACTED] fungerade väl.

- Socialförvaltningens utredning följer inte standarden för det i utredningen tillämpade systemet Barns behov i centrum (BBIC). BBIC är ett system för handläggning och dokumentation vid utredning, planering och uppföljning. En sådan utredning ska innehålla vissa moment och barnets behov, som sätts i relation till föräldrarnas förmåga, olika faktorer i familjen samt miljön, ska vara utgångspunkten. För att bedöma om föräldrarna kan tillgodose barnets behov har aspekterna omsorgsförmåga, säkerhet, känslomässig tillgänglighet, stimulans, vägledning och gränssättning samt stabilitet ansetts vara särskilt viktiga. Socialförvaltningen har inte på erforderligt sätt utrett i vilken mån [redacted] kan tillgodose [redacted] behov.

[redacted] samplacerades inledningsvis med [redacted] för att [redacted] föräldraförmåga skulle utredas. [redacted] fick endast rätt till umgänge under denna period. En samplacering avseende alla tre skulle ha gjorts. Flera gånger när [redacted] skulle utöva umgänge med [redacted] i jourhemmet höll socialförvaltningen dessutom samtidigt utredningssamtal med henne, vilket innebar att hennes umgängestid inskränktes.

Oproportionerligt stor vikt har lagts vid de uppgifter som lämnades från [redacted] praktikplats på förskolan. Uppgifter om hur hon fungerade tillsammans med andras barn kan inte anses vara tillräckliga för att bedöma hur hon skulle fungera tillsammans med sitt eget barn. Det bör även beaktas att en förskola utgör en stressig miljö med många barn att ta hand om, vilket skiljer sig från en hemmiljö med endast ett barn. Uppgifterna från förskolan inhämtades per telefon och antecknades av en socialsekreterare. Det framgår inte när i tiden de beskrivna iakttagelserna gjordes. Exempelvis har uppgetts att [redacted] hade humörsvängningar. Enligt henne själv var detta något som hon upplevde under graviditeten under de sista månaderna av praktiken. Det var vidare något som hon själv beskrev att hon kände, men hon fick aldrig några utbrott. Vid de samtal som

[REDACTED] hade med sin handledare framfördes inte någon kritik avseende [REDACTED] bemötande eller omhändertagande av barnen.

Bedömningen grundar sig dock främst på en generell beskrivning av hur personer med utvecklingsstörning i allmänhet är och fungerar. Det framgår inte var denna beskrivning är hämtad ifrån och om innehållet är baserat på vetenskap. Socialförvaltningen har således inte gjort någon individuell bedömning av föräldraförmåga.

Beslutet om omedelbart omhändertagande

Istället för att genomföra en frivillig placeringsåtgärd i enlighet med SoL och låta hela familjen få vara tillsammans på ett utredningshem, som [REDACTED] och [REDACTED] samtyckte till, fattades ett beslut om en tvångsplacering enligt LVU. Det fanns inga konkreta uppgifter som pekade på en sådan akut risk för [REDACTED] hälsa och utveckling att det skulle vara nödvändigt med ett omedelbart omhändertagande.

Socialnämndens beslut grundade sig på den bristfälliga utredningen. Socialförvaltningens sammanställning och presentation av underlaget samt förslag till beslut har präglats av den förutfattade meningen att personer med viss funktionsnedsättning inte klarar av att ta hand om barn. Underlaget är inte sakligt och opartiskt och därmed missvisande. Detta utgör i sig ett missgynnande av [REDACTED]

Om något omedelbart omhändertagande inte hade skett i direkt samband med [REDACTED] födsel hade [REDACTED] fått möjlighet att visa huruvida hon klarade av att ta hand om [REDACTED] eller inte. [REDACTED] hade fått en chans att visa vilket ansvar han skulle ha tagit. Den påbörjade anknytningen mellan [REDACTED] och [REDACTED] hade inte behövt avbrytas. Det hade också funnits en möjlighet att [REDACTED] hade kunnat få leva med sina föräldrar det första

levnadsåret. [REDACTED] och [REDACTED] har därför blivit missgynnade av socialförvaltningen och socialnämnden.

Socialnämndens ansökan om fortsatt vård enligt LVU grundade sig på ett bristfälligt underlag

Socialförvaltningen färdigställde sin BBIC-utredning den 29 december 2010. Utredningen utgjorde underlag för socialnämndens beslut att ansöka om att [REDACTED] skulle beredas vård enligt 1 och 2 §§ LVU. Utredningen var även i detta skede bristfällig i enlighet med vad som angetts ovan under rubriken ”Brister i utredningen”. Bedömningen av [REDACTED] föräldraförmåga, vid denna ansökan till socialnämnden, har grundat sig på förutfattade meningar om personer med [REDACTED] funktionsnedsättning. Det förhållandet att socialnämnden fattat beslut på ett bristfälligt underlag utgör ett missgynnande av [REDACTED] och [REDACTED]

Kränkande uttalanden

Under socialförvaltningens handläggning av ärendet har socialsekreteraren [REDACTED] uttalat sig på ett generaliserande, nedlåtande och kränkande sätt om [REDACTED] och hennes funktionsnedsättning samt om [REDACTED] relation till [REDACTED] har fått kännedom om vissa av uttalandena genom att de framförts till andra personer. Det måste ha stått klart för socialförvaltningen att [REDACTED] och [REDACTED] skulle kunna komma att få veta vad som sades till dessa personer. Uttalandena har i sig utgjort ett missgynnande, eftersom de har framkallat obehag hos [REDACTED] och även hos [REDACTED]. Uttalandena ger även stöd för att socialförvaltningen har haft en förutfattad uppfattning om [REDACTED]. Uttalandena utgör ett led i den direkta diskrimineringen. Det är fråga om ett missgynnande i form av ett dåligt bemötande som har orsakat obehag och lidande.

█ hade ett möte med socialförvaltningen i oktober 2010. Under samtalet sade █ saker som "█ är på nivån 10-12 år", "█ kan inte ta hand om █ och "hur kan █ välja att vara tillsammans med █ som är som en 10-12-åring?". █ berättade efteråt för █ vad som hade sagts vid mötet.

█ hade efter █ födsel ett möte med socialförvaltningen i jourhemmet. █ sade då till honom att de "får frågetecken när någon som är normalbegåvad väljer att vara ihop med någon som är som en 10-12-åring" och "väljer att skaffa barn med en sådan person". █ berättade efteråt för █ vad som hade sagts vid samtalet.

█ psykolog vid Sollentuna Habiliteringscenter, ringde till socialförvaltningen. Under samtalet sade █ bl.a. att █ inte behövde utredas för "är man utvecklingsstörd ska man inte ta hand om barn". █ berättade för █ om sina kontakter med socialförvaltningen.

█ kurator vid Sollentuna Habiliteringscenter, ringde till socialförvaltningen. █ var otrevlig i telefonen och sade sådana saker som "det fattar du väl, hon är ju utvecklingsstörd". █ berättade för █ om sina kontakter med socialförvaltningen.

█ barnmorska på Karolinska sjukhuset, ringde och talade med socialförvaltningen ett par gånger under den tid █ och █ befann sig på BB. █ var upprörd i telefonen, talade nedlåtande och med höjd röst. Hon uttalade sådant som "█ har lågt IQ", "fattar du inte att/det är självklart att hon inte kan ta hand om barn". När █ fick veta att █ ammade reagerade hon starkt och nästan skrek ungefär "är du/ni inte klok/a, låter du/ni henne amma!".

██████████ barnmorska på mödravårdscentralen, ringde upp socialförvaltningen. Under telefonsamtalet uttalade ██████████ ungefär att "██████████ har 50 i IQ" och/eller "hon har ju inte alla hästar hemma" och "det är väl uppenbart att hon inte kan ta hand om ett barn".

Jämförbar situation

Det står klart att de beskrivna missgynnandena haft ett samband med ██████████ funktionsnedsättning. En jämförelse kan göras med ██████████ varvid det kan konstateras att de båda har varit i en jämförbar situation och att endast ██████████ har beretts möjlighet att visa sin omsorgsförmåga om ██████████ på ett utredningshem.

Sigtuna kommun

Allmänt

LVU är en skyddslagstiftning för barn. Det är en s.k. tvångslagstiftning, där det inte finns inte någon dispositivitet mellan parterna. Socialnämndens beslut om att omedelbart omhänderta ██████████ enligt LVU fattades på grund av att det förelåg sådana brister i omsorgen att hans hälsa och utveckling annars riskerade att skadas. Beslutet fastställdes av förvaltningsrätten och kammarrätten. Även socialnämndens ansökan om beredande av vård enligt LVU bifölls av dessa domstolar.

Högsta förvaltningsdomstolen som – med ändring av de lägre domstolarnas avgöranden – avslog ansökan om beredande av vård enligt LVU avgjorde målet på handlingarna. Prövningen där blev därmed mer teoretisk. Den högsta instansen ansåg att socialförvaltningen borde ha observerat föräldrarna tillsammans med barnet i större utsträckning än vad som skett. Noteras bör att Högsta förvaltningsdomstolen inte anförde att socialförvaltningen inte hade grund för sin oro för barnet. Noterbart är vidare att ██████████ offentliga biträde, advokaten ██████████ i alla

instanserna delade socialförvaltningens uppfattning och ansåg att det fick anses klarlagt att [REDACTED] hade otillräcklig föräldraförmåga.

Handläggningen

Redan innan [REDACTED] föddes hade socialförvaltningen samtalat med [REDACTED] och [REDACTED] samt med [REDACTED] halvsyster, [REDACTED] och med personal på [REDACTED] tidigare praktikplats på förskolan Månen. Sigtuna kommun skulle ha behandlat alla andra som befunnit sig i jämförbara situationer på samma sätt.

Det sagda illustreras av skrivelsen ”Tvärprofessionella samverkansteam”. Där framgår att t.ex. psykiskt sköra personer kan bli särskilt sårbara under en graviditet och under den första perioden i ett barns liv. Detta kan påverka föräldrarnas omsorgsförmåga. Det är viktigt att i sådana fall vara uppmärksam på att där förhållandena är ogynnsamma och om trygga förutsättningar saknas kan psykisk skörhet hos kvinnan framträda och debutera eller förvärras. Av den anledningen är de åtgärder som vidtas under graviditeten av största vikt för både barnet och föräldrarna. I skrivelsen sägs också att i fall där flera faktorer samverkar – såsom arbetslöshet, våld i nära relation, bristande socialt nätverk eller missbruk – ökar familjens sårbarhet ytterligare. Klart är att socialförvaltningen i sådana situationer måste ta ställning till om sådana faktorer existerar och om de samverkar på ett sätt som innebär risker för barnet.

Det bästa sättet för att ta reda på om det finns behov av råd, stöd och information är att skaffa sig kännedom om den enskilda familjen, vilket är vad som skett i det aktuella fallet. I den ovan nämnda skrivelsen framhålls även att det är viktigt att identifiera personer som kommer att vara i behov av stödinsatser på ett så tidigt stadium som möjligt. Ett tvärprofessionellt samverkansteam, som förespråkas i skrivelsen och som inte är ett obekant arbetssätt för socialförvaltningen i skilda ärenden, kombinerar flera viktiga trygghetsnät för den utsatta individen.

Liksom i de fall som beskrivs i skrivelsen har syftet med att inleda kontakt med [REDACTED] och [REDACTED] före nedkomsten varit att samverka utifrån den enskilda familjens behov. Socialförvaltningen har, liksom föreskrivs i modellen, haft inledande samtal och försökt planera inför framtiden. Det var [REDACTED] och [REDACTED] som initierade kontakten mellan dem och socialförvaltningen, med anledning av att de väntade barn och kände sig oroliga inför den nya situationen. Det är inte ovanligt att socialförvaltningen inleder en kontakt med blivande föräldrar för att i förebyggande syfte söka identifiera huruvida paret var i behov av stöd- och hjälpinsatser.

Socialförvaltningen uppmärksammades också på den nya situationen av [REDACTED] LSS-handläggare och av mödravårdscentralen som anmälde oro för det kommande barnet vid telefonsamtal med [REDACTED] LSS-handläggaren beskrev [REDACTED] förmåga och citerade i sin anmälan psykologutlåtanden från [REDACTED]. Av [REDACTED] yttrande av den 31 oktober 2007 framgår bl.a. att [REDACTED] under sin barndom alltid varit sen i utvecklingen, haft inlärningssvårigheter och perceptionsstörningar. Av yttrandet framgår vidare att [REDACTED] genom psykologtestning, genomgång av sjukjournaler samt läkar- och psykologutlåtanden från födseln bedöms ha en utvecklingsstörning som berättigar henne till LSS-vård. Enligt yttrandet hade [REDACTED] en intelligenskvot på 60 och diagnosen ”lindrig mental retardation F70.9”. I ett senare utlåtande, utställt av [REDACTED] den 21 oktober 2009, upprepades vad som hade sagts i det tidigare utlåtandet och det framhölls där även att [REDACTED] hade provat på många olika praktikplatser på senare år, utan att klara av dessa.

Av [REDACTED] utlåtanden framgår även följande. [REDACTED] ligger klart under genomsnittet vad gäller snabbhet, förmåga till abstrakt och logiskt tänkande samt förmåga att sammanfoga detaljer till en helhet. Hon behöver längre tid för att lära sig saker och det hon kan lära sig måste anpassas till hennes kognitiva nivå. Hennes goda verbala och sociala förmåga gör att omgivningen har lätt att tro att hon har mer kognitiva resurser än vad som är fallet, vilket riskerar att kraven och förväntningarna

på vad hon klarar av blir för höga. [REDACTED] kommer bäst till sin rätt i en lugn, trygg och strukturerad miljö både vad gäller boende och daglig sysselsättning.

Enligt ICD-10 (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, Tenth Revision) är en psykisk funktionsnedsättning ett tillstånd med fördröjd eller inkomplett utveckling av förståndet som främst karakteriseras av en nedsättning av färdigheter som mognar under utvecklingstiden och som bidrar till den generella intelligensnivån, såsom kognition, språk, motorik och sociala färdigheter. Avseende diagnosen ”lindrig mental retardation F70.9” anges i ICD-10 att det är en lindrig psykisk utvecklingsstörning, utan uppgift om beteendestörning. Där sägs vidare att diagnosen innebär att individen har en intelligenskvot i området 50-69, vilket hos en vuxen person innebär en mental ålder från 9 till under 12 år, och att många vuxna med denna diagnos kan arbeta, upprätthålla goda sociala relationer och bidra till samhället.

Det nu sagda visar att vad som uttalats av socialförvaltningen om [REDACTED] intelligenskvot, hennes svårigheter och mentala utveckling har stöd i de omnämnda handlingarna. Socialförvaltningen har emellertid inte endast lagt dessa handlingar till grund för sin handläggning eller sina beslut. Det framgår främst av utdrag från ICD-10 att diagnosen lindring mental retardation i sig inte innebär att en vuxen person inte kan arbeta, upprätthålla sociala relationer och bidra till samhället. Socialförvaltningen har alltså inte fattat något beslut på grund av [REDACTED] funktionsnedsättning, utan en utförligare utredning har gjorts.

Inhämtande av information

Efter samråd med [REDACTED] och [REDACTED] inhämtade socialförvaltningen information från den förskola där [REDACTED] hade praktiserat under en längre tid och samtalade med hennes syster. Det är brukligt att socialförvaltningen i liknande ärenden inhämtar medgivande från parterna att inhämta information. Så skedde också detta fall. Socialförvaltningen inhämtade uppgifter per

telefon från förskolan, varefter uppgifterna nedtecknades och skickades till förskolan för godkännande. Efter vissa justeringar undertecknades handlingen av de tre referenspersonerna.

I informationen från förskolan framhölls som positivt att [REDACTED] var en nyfiken och iakttagande person, att hon vågade ställa frågor till den övriga personalen och att hon var noga med att passa tider. Det framkom emellertid en hel del problematiska saker också, såsom att hon hade svårt att läsa av andra människor samt att hon hade bacillskräck och svårt för att byta blöja på barnen. Hon kunde själv inte se om barnen behövde byta blöja utan behövde påminnas om detta av personalen. Vid måltider, där personalen skulle äta tillsammans med barnen, åt [REDACTED] sin mat innan hon hjälpte barnen. Hon hade svårt att sysselsätta barnen och kunde få raseriutbrott om ett barn skrek, var ledset eller liknande. Personalen uppgav även att de tvekade att lämna henne ensam med barnen då de var osäkra på hur hon skulle reagera om något hände barnen. Personalen upplevde [REDACTED] som svårstartad eller slö i reaktionen och uppgav att hon själv hade sagt att hennes nätverk inte var så stort.

I ett inledande samtal med [REDACTED] framkom att denna var orolig för sin systems nedkomst och att hon hade betänkligheter inför systemen och [REDACTED] förmåga att ta hand om ett litet barn. [REDACTED] uppgav vidare i samtal med socialförvaltningens utredare att [REDACTED] hade en hjärnskada och att hon hade haft katastrofala uppväxtförhållanden. [REDACTED] berättade också att [REDACTED] och [REDACTED] nätverk var begränsat. Av BBIC-utredningen framgår att systemen i ett senare samtal med utredarna var av uppfattningen att [REDACTED] kunde klara av att ta hand om [REDACTED] om hon fick stöd och hjälp i att lära sig. Hon sade dock också att hon inte visste i vilken omfattning systemen behövde hjälp. Utredarnas bedömning av [REDACTED] svårigheter hade sin utgångspunkt i vad som var bäst för barnet.

Det var [REDACTED] och [REDACTED] själva som hade lyft sekretessen så att [REDACTED] skulle få tillgång till vad som framkommit om dem båda.

Att information inhämtades på ovan beskrivet sätt redan innan [REDACTED] födelse innebär inte att en utredning enligt SoL inletts. Socialförvaltningen hade i en jämförbar situation agerat på ett liknande sätt när det gäller inhämtande av information.

Utredningen och besluten

Socialförvaltningen erfor att det fanns anledning att efter [REDACTED] födelse formellt inleda en utredning, där vad som framkommit under tidigare samtal och informationsinhämtande lades in, att fatta beslut om att omedelbart omhänderta honom och att besluta om att bereda honom vård enligt LVU.

Socialförvaltningen hänvisar i BBIC-utredningen till ett delbetänkande av utredningen om barnens rätt (SOU 1979:63). I det delbetänkandet konstateras att omhändertagande av barn i allmänhet och av barn till föräldrar med begåvningsnedsättning i synnerhet är en laddad fråga. I BBIC-utredningen sägs också att vid bedömningen om ”ett barn har det tillräckligt bra i sin familj, om det finns vissa brister som kan avhjälpas med stöd och hjälp eller om bristerna är så allvarliga att barnet måste placeras i en annan familj, bör utgångspunkten vara barns behov.” Med hänsyn till att [REDACTED] var ett spädbarn utreddes i BBIC-utredningen främst föräldrarnas omsorgsförmåga.

Under de samtal som socialförvaltningen hade med [REDACTED] och [REDACTED] där de fortlöpande informerades om vad som hade förevarit i ärendet, framkom att de inte uppfattade att [REDACTED] hade någon allvarlig brist i sin föräldraförmåga. [REDACTED] såg inte någon beaktansvärd risk med att låta [REDACTED] ensam vårda barnet efter födseln och avsåg själv att återgå till sitt arbete. I beslutet om att omedelbart omhänderta [REDACTED] sägs bl.a. att föräldrarna inledningsvis var mycket positiva till insatser från socialtjänsten, men att de sedan uppgav att de inte samtyckte till en placering för varken [REDACTED] eller dem som föräldrar utan att de ville gå hem från BB för att pröva hur det skulle fungera.

Något missgynnande har inte skett på grund av [REDACTED] funktionshinder. Socialförvaltningens utredning har haft barnets bästa och dess skyddsbehov i fokus samt har beaktat alla relevanta omständigheter för att i bästa mån säkerställa detta intresse. Exempelvis tillmättes även omständigheter som att [REDACTED] haft en svår uppväxt, [REDACTED] begränsningar och bristande insikt om [REDACTED] svårigheter samt avsaknaden av ett tillräckligt nätverk kring [REDACTED] avgörande betydelse vid beslutsfattandet. Även de uppgifter som inhämtades från personalen på [REDACTED] praktikplats vägdes in. Det gjorde också jourhemsmammans uttalande om att modern inte kunde se [REDACTED] behov.

En samlad bedömning av materialet har också legat till grund för förvaltningsdomstolarnas ställningstaganden, vilka som redan nämnts fastställt beslutet om omedelbart omhändertagande och vilka – med undantag för Högsta förvaltningsdomstolen – bifallit ansökan om beredande av vård enligt LVU.

Det ska även nämnas att själva utredningen, efter en anmälan från en enskild, varit föremål för prövning hos socialstyrelsen i Stockholm. Socialstyrelsens slutsats var att socialnämnden handlagt ärendet och uppkomna frågor och situationer såsom gällande lagstiftning anvisar och medger. Det kan också noteras att det enligt de familjehemsföräldrar som [REDACTED] placerades hos var uppenbart att socialförvaltningens beslut var riktigt, vilket framgår av ett av dem upprättat brev från den 5 juli 2011.

Bemötandet

Socialförvaltningen redovisade för [REDACTED] och [REDACTED] vad som framkommit under utredningen, vilket även inkluderade vad dessa själva anfört. Socialförvaltningen har vinnlagt sig om att föräldrarna skulle bli informerade såväl muntligen som skriftligen. Inte heller i detta hänseende har socialförvaltningen behandlat [REDACTED] [REDACTED] och [REDACTED] sämre än vad den skulle ha behandlat någon annan i en jämförbar situation.

En redovisning om vad som ligger bakom socialförvaltningens beslut företas alltid och utgår alltid ifrån vad som är bäst för barnet i det enskilda fallet. I detta fall redovisade [REDACTED] på BB beslutet om omedelbart omhändertagande för föräldrarna. Hon förklarade samtidigt var placeringen skulle ske. Den omständigheten att föräldrarna inte samtyckte till socialförvaltningens åtgärd, men att denna åtgärd ändå utfördes, innebär inte någon avvikelse i förhållande till en jämförbar situation.

[REDACTED] talade vid sammanträffandena med föräldrarna bl.a. om [REDACTED] bristande föräldraförmåga och om [REDACTED] bristande insikt om densamma. [REDACTED] har inte haft för avsikt att kränka dem med sina uttalanden, men varit angelägen om att vara tydlig i sin kommunikation. Socialförvaltningen har också varit tydlig i sin inställning mot de personer som inte tillhört föräldrakretsen. Denna tydlighet och de uttalanden som en enskild socialsekreterare må ha gjort till anställda på BB och på habiliteringen i Sigtuna kommun, kan inte ses som ett led i en direkt diskriminering av [REDACTED] och [REDACTED]

Jämförbar situation

DO har anfört att det inte behövs någon jämförelse med någon hypotetisk jämförelseperson för att konstatera att [REDACTED] har blivit sämre behandlad än andra i en jämförbar situation. Sigtuna kommun anser att det är av avgörande betydelse att en sådan jämförelse görs, för att tingsrätten ska kunna bedöma huruvida hon samt även [REDACTED] och/eller [REDACTED] har blivit missgynnade på grund av [REDACTED] funktionsnedsättning.

Vid en jämförelse med en hypotetisk person som uppvisat brister i säkerhetstänkande kring barn, problem med att läsa av signaler och inte kunnat se/tolka barnets behov, som själv haft en mycket svår uppväxt samt i stort sett saknar nätverk hade socialförvaltningen agerat på samma sätt som i detta fall. Vid bedömningen av vad som är barnets bästa gör socialförvaltningen inte skillnad på personer på grund av kön,

könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Det kan dock nämnas att om en liknande situation skulle ha uppkommit idag, dvs. efter Högsta förvaltningsdomstolens prejudikat, hade socialförvaltningen sannolikt valt att samplacera familjen.

UTREDNINGEN I MÅLET

På DO:s begäran har fritt partsförhör ägt rum med [redacted] förhör under sanningsförsäkran med [redacted] samt vittnesförhör med [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] och [redacted] På begäran av Sigtuna kommun har vittnesförhör ägt rum med [redacted] [redacted] och [redacted]

DO har som skriftlig bevisning åberopat anteckningar i socialförvaltningens akt avseende [redacted] Socialförvaltningens BBIC-utredning och ett av Yvonne Sjöblom, Ann-Christine Petersson Hjelm och Johan Beije upprättat sakkunnigutlåtande. Sigtuna kommun har som skriftlig bevisning åberopat skrivelsen ”Tvärprofessionella samverkansteam”, en aktanteckning från socialförvaltningens sammanträffande med [redacted] en skrivelse av den 5 juli 2011 från [redacted] dåvarande familjehemsföräldrar, utdrag ur ICD-10 samt yttranden från [redacted] av den 31 oktober 2007 och den 21 oktober 2009. Parterna har härutöver i samband med sina sakframställningar hänfört sig till andra handlingar, däribland förvaltningsdomstolarnas avgöranden.

På båda parternas begäran har ljudinspelningar från två möten i jourhemmet, vilka hållits den 20 december 2010 respektive omkring månadsskiftet januari/februari 2011 och vid vilka [redacted] och socialsekreterare varit närvarande, spelats upp.

DOMSKÄLTillämpliga lagbestämmelser m.m.

I 1 kap. 4 § diskrimineringslagen definieras direkt diskriminering som att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med – såvitt i detta mål är av intresse – funktionshinder. Av 2 kap. 13 § första stycket 2 samma lag följer att direkt diskriminering som har samband med funktionshinder är förbjuden inom socialtjänsten. Av 5 kap. 1 § samma lag framgår vidare att den som bryter mot förbuden mot diskriminering ska betala kränkingsersättning för den kränkning som överträdelsen innebär. I 6 kap. 3 § samma lag finns en särskild bevisbörderegler, som innebär att om den som anser sig ha blivit diskriminerad visar omständigheter som ger anledning att anta att han eller hon har blivit diskriminerad är det svaranden som ska visa att diskriminering inte har förekommit.

Av den redovisade regleringen framgår att en förutsättning för diskriminering är att någon missgynnats. Detta innebär att den diskriminerade ska ha utsatts för en förlust eller ett obehag av något slag. Avgörande är att en negativ effekt inträffar, såsom att en arbetssökande, arbetstagare, kund, student, patient etc. försätts i ett sämre läge eller går miste om en förmån, en serviceåtgärd eller liknande. Även obehag till följd av mobbning eller trakasserier gentemot t.ex. arbetstagare eller en patient är att räkna som ett missgynnande. Exempel på sådana trakasserier är att någon bemöts på ett hotfullt eller på ett förolämpande sätt eller att en arbetstagare fråntas arbetsuppgifter eller får omotiverat dåliga vitsord. Bagatellartade skillnader i behandling räknas inte som missgynnande, såvida det inte är fråga om upprepade händelser som sammantaget gör att man passerar gränsen för det bagatellartade. Vad som är ett missgynnande bestäms på objektiva grunder. Det är alltså inte den enskilde själv som bestämmer vad som är ett missgynnande och inte. (Se till det anförda prop. 2007/08:95 s. 486 f. och Karlsson, Diskrimineringslagen – En kommentar, s. 23 f.)

Av det föregående framgår vidare att uttrycket ”jämförbar situation” är ett nyckelbegrepp vid direkt diskriminering. Om situationen inte är jämförbar – för den som anser sig diskriminerad och jämförelsepersonen – har ingen diskriminering ägt rum. Att t.ex. en arbetsgivare behandlar alla sina anställda illa i största allmänhet är inte i sig diskriminering. Det är först när en arbetsgivare behandlar någon illa på grund av någons grupptillhörighet som det kan vara fråga om diskriminering. Inom t.ex. hälso- och sjukvården samt inom socialtjänsten är det i första hand vård- eller stödbehovet som är styrande för om två personer kan anses vara i jämförbara situationer. (Se till det anförda Karlsson, a.a. s. 24 och 28).

För direkt diskriminering krävs också ett samband mellan missgynnandet och den missgynnandes funktionshinder (eller någon annan diskrimineringsgrund). Det är inte direkt diskriminering om svaranden kan visa att den sämre behandlingen inte har samband med den missgynnandes grupptillhörighet. För att diskriminering ska anses föreligga är det tillräckligt att någons funktionshinder (eller annan grupptillhörighet) är ett motiv av flera till missgynnandet. Även när någon behandlas mindre förmånligt på grund av t.ex. en makes eller en sambos funktionshinder (eller annan grupptillhörighet) gäller diskrimineringsförbudet till skydd för den missgynnade. (Se till det anförda Karlsson, a.a. s. 28 f.)

När det gäller den ovan nämnda bevisbörderegeln i 6 kap. 3 § diskrimineringslagen är denna en presumtionsregel. Vilka omständigheter som är presumerande får bestämmas i rättstillämpningen i varje enskilt fall (se NJA 2006 s. 170).

Tingsrätten har i det följande att först pröva om [REDACTED] och [REDACTED] gjort antagligt att de blivit diskriminerade av socialförvaltningen och socialnämnden i Sigtuna kommun. Om så befinns vara fallet har tingsrätten att pröva om kommunen visat att de ändå inte blivit diskriminerade. Om den första frågan besvaras jakande, men den senare nekande, har tingsrätten slutligen att ta ställning till vilka diskrimineringsersättningar som bör dömas ut. Vid sin prövning är tingsrätten

bunden av de grunder som parterna åberopat, däribland i vilka hänseenden DO gjort gällande att [REDACTED] och [REDACTED] blivit missgynnade.

Har [REDACTED] och [REDACTED] gjort antagligt att de blivit diskriminerade?

Högsta förvaltningsdomstolen har i sin dom – vad gäller föräldrarnas individuella förmåga att ta hand om [REDACTED] – funnit att [REDACTED] förmåga inte prövats tillräckligt, vare sig med eller utan det stöd på frivillighetens grund som socialnämnden haft fog för att anta att hon behöver. Domstolen har härutöver, beträffande [REDACTED] noterat att utredningen inte visar annat än att han har förmåga att ta hand om [REDACTED]. Mot bakgrund härav har domstolen slagit fast att utredningen om föräldrarnas förmåga att ta hand om sitt barn således inte kan anses beskriva en sådan påtaglig risk för skada som är en förutsättning för ett beslut om tvångsvård. Kammarrätten har i sin dom anfört att det varit en brist i utredningen att [REDACTED] inte varit placerad tillsammans med [REDACTED] och [REDACTED] så att deras föräldraförmåga och samspel med sonen kunnat iakttas och bedömas under en längre tid.

Tingsrätten är i detta mål inte bunden av förvaltningsdomstolarnas ställningstaganden i de nyss nämnda avseendena. Ställningstagandena har emellertid bevisvärde. De stöds därtill av såväl den muntliga som den skriftliga bevisning som DO har åberopat i målet. Det kan här inskjutas att det i BBIC-utredningen finns ett stycke som innehåller en rad generaliserande och mycket negativa uttalanden om hur föräldrar med förståndshandikapp är och fungerar. Dessa uttalanden är enligt tingsrättens mening anmärkningsvärda och underbygger slutsatsen att [REDACTED] föräldraförmåga inte prövats tillräckligt. Detta gäller trots att uttalandena, enligt kommunens vittnen, är hämtade från facklitteratur.

[REDACTED] och [REDACTED] har berättat om de praktiska olägenheter och risker som ett samplaceringsalternativ kan vara förenat med. Även med beaktande

av detta finner tingsrätten att utredningen här inte ger anledning att gå ifrån de slutsatser som de högre förvaltningsdomstolarna dragit i de ovan berörda hänseendena. Den omständigheten att socialstyrelsen – i ett beslut av den 14 mars 2011, alltså innan kammarrätten och Högsta förvaltningsdomstolen meddelade sina domar – bedömt att socialnämnden handlagt ärendet och uppkomna frågor och situationer såsom gällande lagstiftning anvisar och medger förtar inte det nyss gjorda ställningstagandet. De utredningsbrister som de två högsta förvaltningsdomstolarna sålunda har pekat på är av allvarlig karaktär och innebär i sig att [REDACTED] och [REDACTED] blivit sämre behandlade än de haft rätt att bli.

Enligt tingsrättens mening finns det också på andra punkter anledning att förhålla sig kritisk till den utredning som legat till grund för socialnämndens beslut om omedelbart omhändertagande av [REDACTED] och för nämndens ansökan om att han skulle beredas vård enligt LVU. En viktig sådan punkt är att socialsekreterarna, såvitt framkommit, inte visade något intresse för de positiva omdömen som personalen på BB gav uttryck för i fråga om föräldrarnas samspel med sin nyfödda son. I vart fall har BB:s åsikter inte noterats vare sig i beslutet om omedelbart omhändertagande eller i BBIC-utredningen. Som DO framhållit – och i linje med vad Högsta förvaltningsdomstolen ansett – måste det också konstateras att såväl socialförvaltningen som socialnämnden lagt oproportionerligt stor vikt vid de uppgifter som lämnades från [REDACTED] LSS-praktik på förskolan, där hon såvitt framkommit inte hade till uppgift att ta hand om barn. Uppgifter om hur hon i den miljön fungerade tillsammans med andras barn kan nämligen inte anses vara tillräckliga för att bedöma hur hon skulle fungera tillsammans med sitt eget barn.

Som DO anfört får härutöver socialförvaltningens inhämtande av information från [REDACTED] praktikplats och från hennes syster anses innebära att en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL inletts. Detta har varit oegentligt av dubbla skäl; dels hade något formellt beslut om att en sådan utredning skulle inledas inte fattats, dels fick inte någon sådan utredning inledas innan [REDACTED] födelse. (Se till det anförda,

socialstyrelsens handbok, Barn och unga i socialtjänsten, s. 41 samt JO:s beslut den 17 oktober 1996 i dnr 2118-1995 och JO:s ämbetsberättelse 2000/01: s. 285.)

För att socialförvaltningens utredning inte genomsyrats av nödvändig opartiskhet talar även en anteckning av den 5 november 2010 i socialförvaltningens akt avseende

[REDACTED] I denna anteckning har noterats att [REDACTED] redan då varit tydlig med att [REDACTED] på grund av sin utvecklingsstörning och barndom, saknar de förmågor som krävs för att säkerställa att [REDACTED] behov skulle tillgodoses i moderns omsorg. Det sätt som [REDACTED] beskrivit [REDACTED] begåvningsmässiga begränsningar och konsekvenserna av dessa på för [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] och [REDACTED] – utredningen ger i dessa delar belägg för DO:s påståenden – talar i viss mån i samma riktning. Det ska här framhållas att något enstaka sådant uttalande som [REDACTED] fällt inte självständigt hade kunnat anses innebära ett missgynnande av [REDACTED] eller [REDACTED]. Sedda tillsammans – och i förening med de övriga i det föregående påtalade bristerna – ger de emellertid stöd för att ett missgynnande av såväl dem som av [REDACTED] har skett.

Sammantaget är det tydligt att föreliggande utredning bedrivits på ett klart otillfredsställande sätt och på ett sätt som avvikit från gällande rutiner och riktlinjer. Den bristfälliga utredningen har lagts till grund för socialnämndens beslut om ett omedelbart omhändertagande om [REDACTED] enligt LVU. Bristerna i socialförvaltningens utredning har även medfört att socialnämnden på ett bristfälligt underlag har ansökt om fortsatt tvångsvård av [REDACTED] enligt LVU. Starka skäl talar för att andra personer med motsvarande behov i en jämförbar situation skulle ha behandlats bättre än [REDACTED] [REDACTED] och [REDACTED] blivit. Mot bakgrund av det anförda måste [REDACTED] [REDACTED] och [REDACTED] anses ha gjort antagligt att de blivit diskriminerade.

Har Sigtuna kommun visat att diskriminering inte förekommit?

Sigtuna kommuns inställning i målet har varit att socialförvaltningens utredning varit gedigen och inte på något sätt brustit i saklighet. Av det som anförts i det föregående framgår att tingsrätten inte delar den uppfattningen. Med utgångspunkt från detta har tingsrätten att överväga om kommunen på något annat sätt visat att [REDACTED] och [REDACTED] inte diskriminerats. Detta skulle kommunen kunna göra, om den lyckades visa att socialförvaltningens och socialnämndens agerande inte haft något samband med [REDACTED] funktionshinder.

[REDACTED] [REDACTED] och [REDACTED] har berättat om de ingående diskussioner som socialnämnden förde innan beslutet om omedelbart omhändertagande av [REDACTED] fattades. De har också vittnat om att såväl detta beslut som socialförvaltningens hantering och utredning i övrigt uteslutande hade sin grund i vad som ansågs vara bäst för [REDACTED]

Enligt tingsrättens mening saknas det anledning att misstänka att vare sig socialförvaltningen, socialnämnden eller någon enskild socialsekreterare haft något annat än [REDACTED] bästa för ögonen. För att de ovan nämnda bristerna i utredningen ska anses ha samband med [REDACTED] funktionshinder är det emellertid inte nödvändigt att socialförvaltningen, socialnämnden eller ens någon enskild socialsekreterare medvetet låtit sig påverkas av en förutfattad uppfattning angående vilken föräldraförmåga en person med hennes funktionshinder har. Inte heller krävs det att det bara varit hennes funktionshinder som lett till bristerna i utredningen.

Det står klart att det var informationen om [REDACTED] funktionshinder som fick socialförvaltningen att initiera utredningen om [REDACTED]. Det framstår också som tydligt att hennes funktionshinder i inte obetydlig mån bidragit till att utredningen redan tidigt fick en ensidig inriktning, vilket sedan genomsyrade stora delar av utredningen.

Sammantaget kan Sigtuna kommun inte anses ha visat att någon diskriminering inte förekommit. I detta och i det som har anförts tidigare ligger att det har förekommit kränkningar av [REDACTED] och [REDACTED] på artiklarna 8 och 14 i Europakonventionen grundade rättigheter.

Diskrimineringsersättningarna

Av vad som har anförts i det föregående följer att var och en av [REDACTED] och [REDACTED] har rätt till ersättning av Sigtuna kommun för de kränkningar som de fått vidkännas på grund av kommunens överträdelse av diskrimineringsförbudet. När ersättningarna bestäms ska, enligt 5 kap. 1 § diskrimineringslagen, särskilt syftet att motverka överträdelse av förevarande slag beaktas.

Utgångspunkten vid beräkningen av diskrimineringsersättningen är allvaret i den överträdelse av lagens bestämmelser som skett. Flera omständigheter är av betydelse vid den bedömningen. Överträdelseernas art och omfattning bör beaktas, varvid både den drabbades intresse av att reglerna upprätthålls och den personliga upplevelsen av kränkning som överträdelsen innebär bör vägas in. Även avsikten hos den som diskriminerats bör kunna beaktas. Typiskt sett bör det betraktas som försvårande om det har funnits en vilja att kränka någon på grund av tillhörigheten till de skyddade grupperna. Överträdelsen bör vidare vara allvarligare när ett åsidosättande av lagen får mer ingripande konsekvenser, t.ex. om den som diskriminerats förlorar ett arbete eller en bostad eller möjlighet till utbildning. (Se till det anförda prop. 2007/08:95 s. 553 f.)

För att [REDACTED] och [REDACTED] ska tillerkännas förhållandevis höga ersättningar talar att det är av yttersta vikt att utredningar av nu aktuellt slag bedrivs sakligt och opartiskt och att berörda föräldrar bedöms individuellt. Konsekvenserna av att så inte sker kan bli mycket allvarliga både på kort och lång sikt. [REDACTED] och [REDACTED] personliga upplevelser av de missgynnanden som de utsatts för – inte minst det faktum att de efter [REDACTED]

födelse inte kommit i åtnjutande av möjligheten till en samplacering – måste därtill förutsättas ha varit väldigt negativa, vilket också talar för att höga belopp döms ut. I motsatt riktning talar bl.a. att det kan förutsättas att det inte hos vare sig socialnämnden eller socialförvaltningen funnits något som helst syfte att diskriminera samt att det är fråga om tillämpning av en lagstiftning som innebär att svåra och inte sällan skyndsamma överväganden måste göras, där starka motstående intressen ställs mot varandra.

Efter en helhetsbedömning av samtliga omständigheter finner tingsrätten att Sigtuna kommun bör förpliktas att betala diskrimineringsersättning till [REDACTED] med 100 000 kr, till [REDACTED] med 75 000 kr och till [REDACTED] med 75 000 kr. På beloppen ska yrkad ränta utgå.

Rättegångskostnader

Målet har i allt väsentligt rört frågan om diskriminering förelegat eller inte. I den frågan har DO vunnit. Diskrimineringsersättningarnas storlek – vilka bestämts till väsentligt lägre belopp än vad som yrkats – har visserligen varit omtvistade. Det kan emellertid inte antas att dessa förorsakat några större processuella kostnader för någondera parten. Vid dessa förhållanden finner tingsrätten skäligt att förplikta Sigtuna kommun att ersätta DO:s rättegångskostnader i målet. Dessa kostnader har kommunen vitsordat såsom skäliga i och för sig.

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE; se bilaga (DV 401)

Ett överklagande ska vara ställt till Svea hovrätt och ges in till tingsrätten senast den **15 maj 2013**. Prövningstillstånd krävs.

Klas Reinholdsson

Rikard Backelin

Charlotte Eklund Rimsten

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I TVISTEMÅL

Den som vill överklaga tingsrättens dom, eller ett i domen intaget beslut, ska göra detta skriftligen.

Skrivelsen ska skickas eller lämnas till tingsrätten. Överklagandet prövas av den hovrätt som finns angiven i slutet av domen.

Överklagandet ska ha kommit in till tingsrätten **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till tingsrätten och det måste ha kommit in till tingsrätten **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

Samma regler som för part gäller för den som inte är part eller intervenient och som vill överklaga ett **i domen intaget beslut** som angår honom eller henne. I fråga om sådant beslut finns dock inte någon möjlighet till anslutningsöverklagande.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i hovrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Hovrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står tingsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till hovrätten varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av tingsrättens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av tingsrättens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i hovrätten inte lagts fram tidigare, ska klaganden i mål där förlikning om saken är tillåten förklara anledningen till varför omständigheten eller beviset inte åberopats i tingsrätten. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad. Ytterligare upplysningar lämnas av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen. Om ni tidigare informerats om att förenklad delgivning kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.